

קונטרס
כל פרטי וענייני

מלח העומר

ימי המ"טמונים
ה'תשפ"א

קונטרס
בו יקיף כל פרטי וענייני
מלח העומר

ימי העומר ה'תשפ"א

**ערכתי וכתבתי בחסדו וטובו ית' עלי
זעירא דמן חברי
איתן נוי.**

**ויהא רעוא מן שמיא שחפץ ה' בידי יצלח שלא
יארע דבר תקלה על ידי,
ולא אכשל בדבר הלכה, ואזכה להגדיל תורה
ולהאדירה מתוך בריאות איתנה, יישוב הדעת
ומנוחת הנפש.**

**בכל ענין ניתן לפנות:
0527649715
פקס 077-3182289
K11001100@gmail.com**

"מלח העומר":

תוכן העניינים:

- א. מקור הסגולה 1
- ב. לשון ונוסח הסגולה מר' אברהם חמוי זצ"ל בספרו "דבק מאח" ¹ 1
- והדיוקים בלשונו 1
- ג. טעם עניין לקחת מלח 3
- ד. מלח גרגירים או גוש/חתיכת מלח 5
- ה. תוספת אפיקומן לשקית המלח 6
- ו. סדר אמירת הפסוקים 9
- ז. מדוע דווקא פרקי תהילים אלו תיקנו לומר 9
- ח. יש אומרים פסוקים נוספים 10
- ט. איך מותר לומר פסוקים בלילה? 11
- י. מקור מרבנו האר"י לאיסור לומר פסוקי תהילים בלילה 11
- יא. מתי אומרים את מזמורי התהילים, האם רק בלילה הראשון בכל לילות הספירה? 12
- יב. האם צריך להחזיק דווקא ביד 12
- יג. לשון ונוסח הסגולה מר' יצחק אלפיה זצ"ל בספרו קונטרס היחיאל ² 12
- יד. שלא להניח על הארץ, ואם נפל לארץ 13
- טו. עדות שנהגו במנהג קדוש זה 14
- טז. מקור המנהג לספור העומר אף בבוקר 17

¹ מערכת י אות ט"ז.

² סדר העומר עמ' מז.

- יז. שיטת מי שאינו אוחז בסגולה זו 17
- יח. שו"ת בעניין "מלח העומר" 18

נספחים:

- א. מתי החלה סגולה זו? 22
- ב. מדוע נקרא ספר זה בשם "דְּבַק מֵאָח" ומה ראשי התיבות? 22
- ג. מעט מתולדות הרב המחבר ר' אברהם חמוי זיע"א 22
- ד. דין מוקצה בשבת ויום טוב. 24
- ה. מעשה שהיה-סגולת "מלח העומר". 27
- ו. סדר אמירת הפס' ופרקי התהילים והיה"ר 28

א. מקור הסגולה:

ספר דבק מא"ח¹ לצדיק המקובל ר' אברהם חמוי זצ"ל (מערכת י אות ט"ז). וכן בספרו "בית הבחירה" (דף צא ע"ב אות ט"ז) וכן בספר דברי שלום (לנכד הרש"ש כמהר"ר רפאל אברהם שלום מזרחי ידיע שרעבי זיע"א) ב"מנהגי הק"ק בית אל יכב"ץ" (אות נב) וכן בספר קונטרס היחיאלי לר' יצחק אלפיי זצ"ל (סדר העומר עמ' מז) ואחריהם העתיקו עוד ועוד. וכן ראיתי מביאים בספר "פתורא דאבא"² (חלק "דרכי שלום" אות נב) אך כלשון "מנהגי בית אל" כדלקמן. וכן הביא בספר "יד אליהו" (סלוטקי, שנת תשכ"ג עמ' ריב אות רפו) (נב) כלשון "מנהגי בית אל". וכן ציין בספר "נטעי גבריא"³. וכן סיפר לי ידיד שהיה מספר פעמים עם ר' יצחק דרזי ע"ה במוצאי יו"ט ראשון של פסח והיה נוהג כן לקחת שקית מלח גס ואחר כך היה מחלק בשקיות לכל הבאים.

ב. לשון ונוסח הסגולה מר' אברהם חמוי זצ"ל בספרו דבק מא"ח (מערכת י אות ט"ז)-והדיוקים בלשונו:

וזל"ק כלשונו:

"**1. ימי העומר** סגולה נפלאה בלילה ראשונה של ספירת העומר יקח בידו **מעט מלח**"² ויקרא עליו **מזמורים אלו**"³. שיר המעלות שמחתי באומרים לי⁴ ומזמור קל"א לא רמו עיני וכו'. ומזמור קל"ג הנה מה טוב ומ"ן וכו' ואח"ך יאמר פרשת העומר ואח"ך יאמר תפילת יר"מ יאו"א בזכות ספירת העומר אשר ציותנו בתורתך ובזכות שמותיך הקדושים והטהו' היוצאים מהמזמורים⁴. הללו מר"ת וס"ת ובזכות אבותינו הקדושי' אברהם יצחק ויעקב שיהיה זה המלח לי לשמי פב"פ (או לשם מי שירצה) ולכל מי שישא המלח הזה עליו יהיה לו למגן וצינה מדבר וממגפה ומעין הרע ומכל דב"ר

¹ עיין בנספחים מס 1. בסדר השנים של הוצאת הספרים לאור עולם. וסידרתים בס"ד לפי סידורן.

² לר' חיים ויטאל זתע"א, מנהגי האריז"ל, מהדורה שנת תרס"ה.

³ ה' פסח ח"ג

⁴ תהילים פרק קכ"ב.

- אכ"ר ואח"ך יתן המלח ביד ויספור העומר ¹ **וכן יעשה כל ימי הספירה ויזהר שלא ישים המלח על הארץ** ⁵. ושיהיה **בידו** ⁶. בשעת ברכה ⁷. ואח"ך ⁸. היה זה המלח מסוגל הרבה לעי"הר מאד ויועיל כמו קמיע מומחה ופקיע. מסכ"י ⁵ ועיין לקמן במע' עי"ן בס"ד אי"ה": עכל"ק.
1. בלשוננו רואים שעניין סגולה זו שייך כל ימי העומר ולא רק בליל הראשון בלבד. ומ"ש לשון של "בלילה הראשון", לאו דווקא אלא היינו מהלילה הראשונה ואילך. ועוד ראינו: מהמשך לשונו שכתב: "וכן יעשה כל ימי הספירה".
2. מלח, היינו לאפוקי ממנהגי בית אל שכתבו ליקח גוש או חתיכת מלח דווקא. אלא שאמר לי הגאון הר' בודהנה שליט"א שראה מקובלים שהיו לוקחים מלח גס.
3. לאפוקי ממה שלא כתבו במנהגי בית אל לומר מזמורי תהילים כלל וכלל. ונראה משום שחששו לאמירת פסוקים בלילה. ומה שלא חש להא ר' אברהם חמוי ע"ה נראה משם שזה דרך תפילה וסגולה ולא כקורא תהילים ופסוקים לעצמו ללא שום מטרה מסוימת.
4. יל"ע מדוע אמר "מהמזמורים האלו", ולא גם מהפסוקים הכתובים בתורה?
5. וכן ראיתי בקונטרס "מעין חיים" על חג הפסח (מהדורת התשפ"א) למקובל הצדיק ר' חיים הכהן המכונה 'החלבן' זיע"א. שהביא (עמ' 46) "סגולת המלח": "ושנה אחת ניגש אליו אחד התלמידים ואמר לו שנפל לו המלח על הארץ אמר לו שיחכה לשנה הבאה".
- אך ראיתי שענה ע"כ הגרב"צ מוצפי למאן שהוא שהסגולה איננה מתבטל אף אם נפל לארץ. ולכן כ"ש אם נפל כשהיה בתוך מכנסיים וכדו' דל"ב.
6. עיין אות יב' מ"ש בזה.

7. בדברי שלום מנהגי בית אל (אות נב. המובא כאן) כתב "וכן עושים גם ביום". היינו להיעשות כן אף בבוקר כשסופר העומר בלי ברכה.
8. רק לאחר ימי הספירה יהיה זה הדבר כקמיע המומחה. נפק"מ לדין מוקצה בשבת וביו"ט שני של פסח. יעויין לקמן בנספחים אות ד', וש"נ בס"ד.

ג. טעם עניין לקיחת מלח:

1. תוספות מס' ברכות דף מ' ע"א: "מיהו רבי מנחם היה מדקדק מאד להביא מלח על השלחן כדאיתא במדרש⁶ כשישראל יושבין על השלחן וממתינין זה את זה עד שיטלו ידיהם והן בלא מצות השטן מקטרג עליהם וברית מלח מגין עליהם".

2. כתב הרבא"ח (ש"ר פר' צו אות ו) "המנהג שמוליכין עם הבודק קערה...ופה עירנו בגדאד נוהגין להניח בקערה הנז' **מעט מלח**, והטעם דהשטן וגונדא דיליה מתקנאין במצות בדיקת החמץ הרבה, ולכן מוליכין עם הבודק מלח לדחות המשטינים והמקטרגים, ע"ד שאמרו בהשמת המלח על השלחן, **ועוד ט"א** דעושין כן לסימנא טבא שנזכה לשנים רבות לבדוק בכל שנה ושנה, דהמלח הוא סימן לקיום, דכתיב ברית מלח, שהוא דבר המתקיים".

3. וכ"כ הרמ"א סי' קסז ס"ה: "הגה: ומ"מ מצוה להניח על כל שלחן מלח קודם שיבצע, כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, ונאמר: על כל קרבנך תקריב מלח (ויקרא ב, יג) (ב"י בשם שבלי הלקט) **והוא מגין מן הפורעניות** (תוס' והגהות אשירי פרק כיצד מברכין וע"ל סוף סימן ק"ע).
4. בשו"ת "מחקרי ארץ" (סי' עד אות ב) לר' משה רחמים שעיו שליט"א הביא טעם לשבח, "משום הקרבת מנחת העומר, כי בכל מנחה היו נותנים מלח, ולזכר זה". וכדכתיב "על כל קרבנך תקריב מלח".

⁶ לא מצאתי מדרש כזה, ושמא הוא מדרש נעלם או מנסח אחרת.

5. וראיתי שהביאו כמה ספרים מרבינו האר"י בשער הכוונות (שער ו, ענין הפסח, ד"ה "והנה ימי העומר"⁷) שבפרט בזמן תקופת העומר שהם ימי דין קשים שהשטן מקטרג, מה טוב ליקח מלח זה שיהיה לשמירה. וכ"כ כה"ח (סופר, סי' תצג אות ה): "ולסיבת היותן ממוחין דקטנות לכן היו מבחינת הדין הקשין והיו קנטרנין ושונאין זה את זה כמו שאמרו ז"ל שלא היו נוהגין כבוד זה לזה עיין יבמות ס"ב ע"ב ובסוף מדרש קוהלת וכאשר באו ימי העומר שבין פסח לעצרת שאז הוא זמן קטנות והם ימי הדין ואז הוא זמן יניקת החיצונים לכן פגעה בהם אז מדת הדין של הקטנות על שלא נהגו כבוד זה לזה".

6. וכן האריך בעניין זה הגאון ר' שלמה משה עמאר שליט"א בשו"ת "שמע שלמה" (או"ח סי' ז אות א').

7. בספר "חמדת ימים" (חלק שלישי, קונטרס שני אות נד) "סגולה מהרמב"ן להינצל מאויבים". "עוד קבלה בדרך סגולה מהרב הקדוש הרמב"ן כשתלך לדרך קח מלח בידך ואמור עליו ז' פעמים שיר המעלות הבוטחים בה' וכשתפגע באויבים בדרך השלך המלח לפניהם או ביניהם ותנצל".

8. טעם נוסף, כתב הרב בעל "לב העברי"⁸ טעם ע"פ הסוד וז"ל לפי דעתי רמז לדבר לקשר סוד ספירת העומר ביסודות של או"א שמקודם הוא ברית מלח שם לו ערוכה בכל ושמורה להמשיך ממנו תיקון ז' לכוונות והמשכיל יבין ע"כ.

9. טעם נוסף⁹, עוד נראה לומר בס"ד בדרך דרש ומוסר על פי מה שידוע שסדום נהפכה ביום ראשון של העומר בעבור קנאת איש מרעהו ומניעת חסד וצדקה לאחרים ואפילו מלח לא רצו לתת כידוע ממעשה דאשת לוט

⁷ וז"ל ק: "והנה ימי העומר הם זמן דינים כנודע וכו'".

⁸ לגאון ר' עקיבא יוסף שלעזינגר זצ"ל.

⁹ מספר "קובץ גליונות מריח ניחוח" מספר "שערי רחמים".

ובעבור זה נהפכה לנציב מלח כמו שכתב רש"י וסדום נהפכה לגפרית ומלח כמו שנאמר גפרית ומלח שרפה כל ארצה (דברים כ"ט, כ"ב) ושנים רבות אחרי כן להבדיל בין הקודש לחול נכשלו בכעין זה לפי דרגתם, תלמיד רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה ונענשו באותו הזמן. על כן בימי העומר סגולה לאחוז מלח בידו שבזה יזכר מה אחריתם של אנשי סדום ויתעורר בתשובה וינצל מעין הרע של עצמו שלא יהא רע וצר עין בשל אחרים, אלא אדרבא בבחינת טוב עין הוא יברך ויבורך. [ורמז לדבר כי לוט עם ד' נפשות שניצלו אתו עולים מ"ט כמנין ימי העומר וד' נפשות הם לוט עצמו ואשתו ושתי בנותיו, לולא שטעתה אשתו בעין רעה לאורחים ותהי נציב מלח ובמקומה באו ד' נפשות הבכירה והצעירה ושני הבנים מואב ובן עמי. נאמ"ן ס"ט]. ובזה נמי אפשר לתת טעם לשבח לאמירת מזמורים קכ"ב קל"א קל"ג שמדברים בשבח המדות הטובות שהרי על מזמור שמחתי באומרים לי אמרו חז"ל (מכות י). אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם שמעתי בני אדם שהיו אומרים מתי ימות זקן זה ויבוא שלמה בנו ויבנה בית הבחירה ונעלה לרגל ושמחתי ואע"פ שהיתה עינם צרה בו הוא היה שמח בזה ונלמד מדרכיו. וגם סוף המזמור מדבר על שבח ענין השלום. ובמזמור קל"א נאמר ה' לא גבה לבי והוא מדבר בגנות הגאווה. ומזמור קל"ג מדבר על נועם וטוב האחדות. ולכן גם כן עיקר אמירתם הוא רק בלילה הראשון... כי אז נהפכה סדום וכנ"ל.

ד. מלח גרגירים או גוש/חתיכת מלח

מלשון ר' אברהם חמוי זצ"ל (מייסד הסגולה) לא משמע שצריך לקחת דווקא חתיכת/גוש מלח אלא אף במלח טחון סגי. שכן כתב: "יקח בידו מעט מלח" וכן העתיקו בלשון זה ר' יצחק אלפיה זצ"ל. אך הר' בוהדנה שליט"א אמר לי שראה מקובלים וגדולים שהיו לוקחים "מלח גס" שאף הוא בכלל חתיכת/גוש מלח.

ב"מנהגי בית אל-דברי שלום" איתא לשון זו: "בליל א' של ספירת העומר נוהגים ליקח כ"א **חתיכת מלח** בידו בעת הספירה..." וכן סיפר לי ידיד, שהמנהג במשפחתם היה שלפני פסח היה יורד מאן שהוא לים המלח ומביא משם גוש מלח וממנו יפרד והיה לחלוקה. וע"ע במנהג יהדות לוב, מרוקו, בוכארה כדלקמן.

ה. תוספת אפיקומן לשקית המלח

א. כן ראיתי שהביא הגרב"צ מוצפי שליט"א בספר תורה בציון (פ"ג ס"ג עמ' נ) אך לא הביא מקור ולא מנהג בשם אביו המקובל ר' שלמאן מוצפי ע"ה.

ב. ומצאתי בספר "אוצר כל מנהגי ישורון"¹⁰: "המנהג לקדם בלחם ומלח למלך ושר נכבד. הטעם לפי שהמלח קדוש בעיני הקדמונים מפני הכח המקיים שיש בו, וכמו שהמלח הוא המקיים לבשר ומשל המוני הוא "פוך מלחא ושדי בשרא לכלבא" (נדה ל"א). השלך המלח מן הבשר ושוב אינו ראוי לכלבים, כך הנשמה היא מלח הגוף לקיימו, כיון שהלכה אז מסריח הגוף. לכן המנהג לקדם את המלך או השר במלח ולחם לאות ברית אמונה להראותו שהוא בעינינו כמלח ואנו בלתו כגוף לבד שאינו מתקיים".

ג. כנ"ל כן ראיתי שהביאו בשם הצדיק ר' אברהם חורי זצ"ל שכן היה נוהג וכן היה מוסיף חתיכה מהערבה.

ד. מה שכתב הגרב"צ מוצפי שליט"א (תורה בציון פ"ג ס"ג עמ' נ) שאוחזים אף חתיכה מהאפיקומן. נראה שזהו חידוש מדיליה.

ה. מאחר וגם במקור שהוא מביא שם (אות ג) הביא גם מספר דבק מא"ח לגאון הנ"ל ר' אברהם חמוי זיע"א. (מערכת י אות ט"ז). ואף שם כתב רק מלח.

¹⁰ למחבר ר' אברהם אליעזר הירשוביץ. שנת תרע"ז. עמ' 302 אות י'.

- ו. וכ"כ הרב הנ"ל בספרו "בית הבחירה" לר' אברהם חמוי זיע"א (דף צא ע"ב אות ט"ז) לא נזכר כי אם מלח בלבד.
- ז. כמו"כ כתב ר' יצחק אלפיה זיע"א בקונטרס היחיאלי (סדר העומר עמ' מז) שיקח "מלח". ולא זכר מאומה מענין האפיקומן.
- ח. ופלא הוא, מאחר וגם כשאביו המקובל האלקי ר' סלמאן מוצפי זתע"א היה עושה הנהגה כלשהיא, דרכו של הגרב"צ שליט"א להביא בשם אביו ולמרות שאין לדבר מקור. (וכן מצינו כמה וכמה מקומות כאלה שחכם סלמאן הוא המקור דבר). אך כאן לא זכר שר כלל ועיקר. ושמה הגרב"צ הוא תחילת השושלת תוספת האפיקומן.
- ט. וכנ"ל כן כתב בספר "אור ימי ספירת העומר" לגאון ר' שלמה בצרי (עמ' טו) רק מלח.
- י. הן אמת שתמהתי איך קוראים פרקי תהילים בלילה שהרי כ' בשער הכוונות (וכן בשער המצוות) להסתפק בענין מקרא בלילה אם רק קודם עלות השחר או לכה"פ לאחר חצות לילה. וחשבתי שמא משום שהוא ימי חוה"מ הק' לכן הותר.
- יא. עכ"פ ראיתי שכן הק' בספר "דברי שלום" (סי' תפ"ט אות א) (לרב המקובל האדמו"ר התימני ר' אבנר עפגין שליט"א). אך אין דעתו נוחה כ"כ ולכן הסביר שצ"ל שכל סגולה זו שתיקנו לעשותה עם פרקי התהילים היא רק במוצאי יו"ט ראשון אך ביתר לילות ספירת העומר יספרו בלי לומר את פרקי התהילים מהחשש הנ"ל. והיא כפשרה.
- יב. עוד בספר הנ"ל (שם) כתב שסגולה זו לאומרה אף ביום לאחר עלינו לשבח של תפילת שחרית. אך אין זה ממנהג בית אל (כפי שציין שם הערה א) אלא מנהג בתי כנסיות בירושלים. ועל כגון דא אמר הרב החסיד שמ"ח (שלום משה חי) גאגין זיע"א שמכל המנהגים השונים האלו יצאו הרבה תועלות... עיי"ש.
- ופלא הוא מאחר ומפורש במנהג בית אל אות נ"ב: "וכן עושים גם ביום".

בכ"א, בהמשך דבריו כתב כ"חוזר בו" מדבריו הראשונים: "אם כן יתכן שמנהג זה שנהגו בירושלים שסופרים אחר שיר של יום או אחר עלינו לשבח וכד' היה מנהג בית אל והתפשט בשאר בתי כנסת בירושלים וה' הוא היודע".

יג. וכן כתב עוד שם לשון ליקח "**חתיכת** המלח". ועכ"פ ליתא כלל לאפיקומן.

יד. וכנ"ל כן ציינו בגליון אליבא דהלכתא (גליון פ"ט אב-אלול תשע"ז).

טו. וכן ציין בסידור עוד יוסף חי (לר' יוסף חיים מזרחי הי"ו) בשם בית הבחירה הנ"ל וכן בשם מנהגי בית אל (אות נב).

טז. וכ"כ תלמידו של הנאמ"ן ס"ט הרב יהונתן מאזוז. (באתר כסא רחמים) וציין שכן דרש בעם הרה"ג ר' משה לוי ע"ה ובסוף הדרשה אף חילק אחד הנוכחים, עפ"י המלצת הרב שאמר שכדאי שיהא לכל אחד עתה מתחילת הספירה ואילך שקיות עם מלח. ולא ציין ענין האפיקומן ולא מדעם.

יז. עכ"ז מצאתי בשם שכתב בספר "רפאל המלאך" ערך 'מעוברת' (מס' 8, יש שם ערכים רבים עבור מעוברת) וז"ל, "סגולה למעוברת להישמר מכל רע תיקח ג' אלמוגים אדומים טובים ויפים שלא יהיו מנוקבים ו**חתיכת מצה שמורה שנשארה מן האפיקומן ומעט מלח** כל זה תשים בכיס של פשתן ותקשור הכיס בכתונת שלה ותישא זאת עליה כל זמן עיבורה ותלד בשלום, אמך".

יח. וכ"כ בספר גילת הזהב (עמ' ק"ד אות תקכ"ו) בשם ספר "מראה הילדים". אך לשונו קצת שונה: "סגולה למעוברת שתקשור בכתונת שלה מעט מלח ו**פת** ושלושה אלמוגים אדומים ויפים בלי נקב ותנצל עי"כ מעין הרע ומכל מכשולות רעות". (לאפוקי מ-דווקא אפיקומן). אך אין זה לענין למלח העומר כלל.

יט. ב"דורש ציון" לגרב"צ שליט"א הביא שסגולה הנ"ל ציינה אף מהר"י

ניניו וכן הגר"ח פלאגי. אך לא מצאנו ולו שמץ מכך.

ובכן, לאחר הדרישה והחקירה עם הגאון ר' שקד בוהדנה שליט"א

תלמידו של ר' אבנר עפג'ין שליט"א במעשי רב:

- המנהג לקחת מלח גס ולא דק ולא גוש/חתיכת מלח
- מה שכתב ללמוד כן במנהגי בית אל הוא מסברא ידיה, אך אינו מוכרח.
- מה שיש נוהגים קדושי עליון, לקחת יחד עם המלח אפיקומן או חתיכה מהערבה וכל דבר אחר, שפיר דמי ואינו מזיק לסגולה. ומכאן, שמ"ש הגרב"צ מוצפי שליט"א להוסיף אפיקומן הוא חידוש מדיליה.
- מה שכתבו ב"דברי שלום-מנהגי בית אל" (אות נב) לשון שמשמע מהם רק בלילה הראשון לומר הפס'. צריך לומר שנתכוונו לומר דאה"נ רק בלילה הראשון ותו לא מאחר וחששו לרבינו האר"י שלא לומר פסוקים בלילה.
- אה"נ המנהג לומר בכל לילה את כל הפסוקים הנזכרים ולא רק בלילה הראשון. ומה שאמר רבינו האר"י שלא לומר פס' בלילה הוא דוקא שקורא פסוקים לעצמו. אך אם הוא עניין של סגולה, ש"ד וליכא בית מיחוש.

ו. סדר אמירת הפסוקים:

בספר תורה בציון לגרב"צ מוצפי שליט"א¹¹ כתב בשם אביו הרב המקובל האלקי ר' סלמאן מוצפי זיע"א לומר ראשית את פסוקי התרו ורק לאחר מכן את פסוקי התהילים כי כן סדר העדיפות...

ז. מדוע דווקא פרקי תהילים אלו תיקנו לומר.

מזמור קכ"ב: "שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית ה' נלך: עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלם: ירושלם הבנויה כעיר שחברה לה יחדו: ששם

¹¹ פ"ג עמ' נ ס"ג

עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להדות לשם ה': כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דויד: שאלו שלום ירושלם ישליו אהביך: יהי שלום בחילך שלוח בארמנותיך: למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך".

פרק המבטא כמיהה וגעגוע לירושלים עיה"ק בזמן זה בו אנו סופרים את העומר ומבקשים "הרחמן הוא יבנה לנו את ביהמ"ק ויחזיר לנו את העבודה למקומה במהרה".

מזמור קל"א: "שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות ממני. וכו'.

קודם שיאמר את המזמור הבא "שבת אחים גם יחד", יורה ע"כ שבכדי להיות "גם יחד" צריך לקנות מידת הענוה, בבחינת ונפשי כעפר לכל תהיה. דבלא זה איך יגיע לידי אהבת השני.

מזמור קל"ג: "הנה מה טוב ומה נעים":

פרק המבטא שבת אחים גם יחד, בזמן זה שאנו אבלים על תלמידיו הרבים של רבי עקיבא שמתו במגיפה, ע"כ שלא נהגו כבוד זה בזה. זה הזמן להתחזק בין אדם לחבירו.

ושמא יש עוד סודות גנוזים במזמורים אלו דווקא.

ח. יש אומרים פסוקים נוספים

בספר "זכרנו לחיים-אספרה לאחי" לר' חיים הכהן מטריפולי, לאחר שהביא את הסגולה הנ"ל מדב"ק מא"ח, כתב לומר פס' אלו. יצויין שפס' אלו נדפסו רק במהדורה החדשה תשנ"ג. אך במהדורה הישנה (ליוורנו שנת "השיר יהיה לכם" - תרל"ה) ליתא לכל הני פסוקי.

- "יהוה מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי".
- "היה לי לצור מעון תמיד צוית להושיעני כי סלעי ומצודתי אתה".
- "ונפשי תגל ביהוה תשיש בישועתו".
- "הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך אשיחה".

- "חנני יהוה כי אליך אקרא כל היום".
- "כי היית עזרתה לי ובצל כנפיד".

ט. איך מותר לומר פסוקים בלילה?

בספר דברי שלום לגאון המקובל ר' אבנר עפגין כתב שנראה לומר שמה שהתירו לומר פסוקים אלו בלילה הוא רק בלילה הראשון של מוצאי יו"ט ראשון שאז יש הארת יו"ט. אך מדיוק לשון הדברי שלום לנכד הרש"ש שכתב בליל ראשון של ספירת העומר מדויק שבלילה הראשון הטעם משום שאינו אומר פסוקים סתם לעצמו אלא הוא כתפילה וכשם שירו לומר מזמור אשא עיני בתפילת ערבית כן התירו פס' אלו.

י. מקור מרבנו האר"י לאיסור לומר פסוקי תהילים בלילה?

- בשער המצוות (דף מח ע"א ד"ה "ועתה") "אבל בשאר לילי השבוע אין ראוי לקרא מקרא לפי שהמקרא הוא בעשייה והלילה עצמה הוא בחי' עשייה והכל הוא דינין ואין ראוי הוא לעורר הדינין" עכ"ל.
- בשער הכוונות (שער ה-וי"ו ד"ה תפילת ערבית סוף הקטע) וז"ל: "ענין האלפא ביתא ושיר המעלות שנוהג' לאומרם במוצאי שבת, מורי ז"ל לא היה נוהג לאומר' כלל ועיקר ע"כ".
- וכ"כ הרבא"ח ש"ר פ' פקודי אות ז: "אין לקרא מקרא בלילות של חול, והטעם דהמקרא בעשייה והלילה בחי' עשייה והכל הוא דינין ואין לעורר הדינין וכמ"ש רבינו ז"ל בשער המצות פרשת ואתחנן ע"ש. מיהו בליל שבת וליל יום טוב קורין מקרא ואין לחוש, וכן בליל ששי קורין כ"ו פסוקים ואין חשש, אבל ליל ר"ח דינו בענין זה כשאר לילות החול... וכתב הגאון חיד"א ז"ל ששמע מאדם גדול ומקובל דיש לחלק בין קריאת תהלים לשאר המקרא ע"ש, ויש לסמוך על דבריו בקריאת תהלים אחר חצות לילה דוקא. וכו'".

יא. מתי אומרים את מזמורי התהילים האם רק בלילה הראשון בכל לילות הספירה?

"מהדברי שלום-מנהגי בית אל" משמע רק בלילה הראשון שכתב וז"ל: **"בליל א'** של ספירת העומר נוהגים ליקח כ"א **חתיכת מלח** בידו בעת הספירה...". וכן ניתן לדייק מהמשך דבריו שבאותיות הבאות כשכתב עניינים נוספים, כתב שם **מליל א'**. משמע ואילך. אך כאן משמע רק ליל א'. וכ"כ הגרב"צ מוצפי שליט"א לשואליו שיקראו רק בלילה הראשון.

יב. האם צריך להחזיק דווקא ביד

ראיתי מדקדקים האם צריך להחזיק דווקא בידו ממש ולא בכלי וכדו' בכדי שלא תהוי ליה חציצה. ואה"נ מלשוננו של הגר"א חמוי זיע"א משמע דאה"נ צריך לאוחזו דווקא בידו. אך נראה דלא חשו לקמחיה. ואדרבה כתבו כן להניח לכתחילה באיזה כלי/שקית וכה"ג ועיין לקמן במנהג תונס. וכ"כ הגרב"צ מוצפי בספר "תורה בציון"¹² "להכין חתיכת בד או שקית". וע"ע לקמן בשו"ת "קובץ גליונות מרי"ח ניחוח" שכ"כ. ונראה שכ"ז הוא מסברא.

יג. לשון ונוסח הסגולה מר' יצחק אלפייה זצ"ל בספרו קונטרס היחיאלי (סדר העומר עמ' מז)-והדיוקים בלשוננו, וזל"ק המדויקת:

סדר העומר. סגולה וסוד גדול בלילה א' של ספירת העומר יקח בידו מעט מלח ויקרא עליו מזמורים אלו שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי בית ה' נלך עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, ירושלים הבנויה כעיר

¹² פ"ג עמ' נ ס"ג

שחברה לה יחדיו ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה' כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דור שאלו שלום ירושלים שליו אוהביך יהי שלום בחילך שלוח בארמנותיך למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך (ומזמור קל"א) שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני אם לא שיויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי עלי אמו כגמול עלי נפשי יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם : (ומזמור קל"ג) שיר המעלות לדוד, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אחרון שיוורד על פי מדותיו, כטל חרמון שיוורד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם (ואח"כ יקרא פרשת העומר ככתוב לפניך ויאמר אח"כ תפלה זו) :

יה"ר רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, בזכות ספירת העומר אשר צויתנו בתורתך ובזכות שמותיך הקדושים והטהורים היוצאים מהמזמורים האלו היוצאים מר"ת וס"ת ובזכות אבותינו הקדושים והטהורים אברהם יצחק ויעקב, שיהיה זה המלח לי לשמי (פב"פ) (או לשם מי שארצה) ולכל מי שישא המלח הזה עליו, יהיה לו למגן וצנה מדבר וממגפה ומעין הרע ומכל דבר רע, אכ"ר.

ואח"כ יתן המלח בידו, ויספור העומר וכן יעשה לכל ימי הספירה, ויזהר שלא ישים המלח על הארץ, ושיהיה בידו בשעת הברכה, ואח"כ יהיה זה מסוגל הרבה, לעין הרע ויועיל כמו קמיע מומחה ופקיע, מס' כ"י¹³ ועין בסה"ק דבק מא"ח מע' יו"ד אות ט"ז : עכ"ל¹⁴.

יד. שלא להניח על הארץ, ואם נפל לארץ :

בספר הנ"ל (דבק מא"ח) כתב "ויזהר שלא ישים המלח על הארץ". אך לא

¹³ ספרים כתבי יד ולא הביא כאן מה שמותם.

¹⁴ והביא שם עוד תוספות נפלאות של תפילות ופס' עיי"ש.

כתב כיצד דינו אם כבר נפל או הונח בארץ. (ועיין בסעי' ג-4 מ"ש בעניין מהרב החלבן זיע"א. אך מדברי הגרב"צ מוצפי שליט"א אינו מוכרח אלא אף אם נפל על הארץ לא נתבטלה הסגולה.

טו. עדות שנהגו במנהג יקר זה:

בבל:

בספר ילקוט מנהגים (וסטריל עמ' 118 מס' 3) הביא המנהג בקצרה "יש נוהגים לתפוס גביש קטן של מלח בכל עת שמברכים על העומר. במשך כל השנה מחזיקים גביש זה בכיס או בארנק והוא לסימן טוב ולהצלחה".

מרוקאים:

בספר "נתיבות המערב" לר' אליהו ביטון שליט"א (עמ' קצט אות א): "נהגו בלילה הראשונה לספירת העומר א' דחווה"מ פסח, עומד השמש לפני הספירה ומחלק גבישי מלח למתפללים והם אוחזים זה בעת הספירה ויש מקפידים לשמור את זה במשך כל הספירה, ובכל יום בעת ספירת העומר מחזיקים את זה בידים והוא סגולה גדולה לשמירה ולהצלחה. ויש נהגו לחלק צרור מלח מעורב עם כמון".

וכ"כ מנהג זה (כלשון "קונטרס היחיאל"י) בספר "שאר ירקות-הגדה של פסח" (לר' דוד אסבאג ע"ה דף טו ע"ב): "סגולה וסוד גדול בלילה א' של ספירת העומר יקח בידו מעט מלח ויקרא עליו מזמורים אלו וכו'".

תוניסאים:

בספר "עלי הדס" (לר' דוד סטבון, עמ' 599 אות ב) הביא "בליל ראשון של ספירת העומר מחלקים לקהל שקיות קטנות ובתוכן מלח. כ"כ הרב "זה השלחן" (עמ' קלה) וביאר שהוא מועיל להסיר עין הרע ועיין בבן איש חי (ש"א צו, ו) שגם הביא שהמלח מסוגל לדחות המשטינים והמקטרגים. ומנהג זה היה ידוע בהרבה עדות. (עיין בכתר שם טוב ח"א עמ' תשכז) ואף חסידי בית אל קיימו אותו כמ"ש בספר דברי שלום שרעבי (אות נב) וז"ל,

בליל א' של ספירת העומר נוהגים ליקח כל אחד חתיכת מלח בידו בעת הספירה וקודם אומרים סדר קרבן העומר ככתוב בסידורים עכ"ל.

טריפולטאים:

עיין אות ו.

פרסים:

בספר "יהודי פרס"¹⁵ (עמ' 27). כתב: "לספירת העומר נוהגים במקומות שונים בפרס להביא לבית הכנסת איש איש מבין שנים עשרה ומעלה גזר¹⁶, מלח, ופרוסת מצה, ולהחזיקם ביד בשעת ברכת העומר המלח והמצה נשמרים לשם זה בכיס הבגד כל ימי ספירת העומר". ע"כ.

בוכאים:

בספר "יהדות בוכארה-גדוליה ומנהגיה". (עמ' 589 מס' 45) "בלילה השני של פסח בחו"ל הוא ליל ראשון של חול המועד בארץ ישראל ישראל מתחילים לספור ספירת העומר. בעל הבית לוקח **חתיכות מלח** כמספר בני ביתו. וקורא "ה' רעי לא אחסר" (תהלים כג א) **כל לילה** בשעת ספירת העומר נוטלים את המלח ביד והוא משמש כסגולה נוהגים לבקש בקשה מיוחדת בבל שבוע משבועות העומר, כמנהג חכמי המקובלים בירושלים". (בשם ה"מ הלפרט, "מנהגי פסח" עמ' 62)

לובים:

וכן בספר "טראבלס של מעלה"¹⁷ (עלון מס' 45 עמ' 19) הביאו שמלח זה נקרא בעדה "מלח אל עומר". "בליל ב' של פסח (ובא"י ליל א' דחוה"מ) לפני תפילת ערבית מחלק השמש בבית הכנסת **גבישי מלח** לכל מתפלל. את המלח הזה שומרים בכיס במשך כל ימי ספירת העומר ובשעת הספירה

¹⁵ למחבר ר' חנינא בן חיים אלעזר.

¹⁶ שמא משום סימנא מילתא- שיבטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות, וכן מסתברא מילתא. כמנהג הנוהגים לאכול גזר בליל ראש השנה. (משנ"ב תקפ"ג סק"א) וכתב ע"כ הגר"י זילברשטיין שאין לשון "גזר" מורה על לשון רביה. ומשמע מדבריו שהוא לשון אחר "גזירה". שיבטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות, וה"ה כאן. כנ"ל.

¹⁷ בטאון תורני למורשת יהדות לוב.

בכל לילה ממשמשים בו או מחזיקים אותו ביד ימין. ויתכן שהמלח בא להזכיר את קרבן העומר ככתוב "על כל קרבנך תקריב מלח" (ויקרא ב, יג) ואולי זה נתקן כדי שלא ישכח אדם לספור את ספירת העומר. ונראה לע"ד שהטעם הוא אנו סופרים ממחרת השבת הפסח בעת הבאת קורבן העומר שהוא משעורים עד חג השבועות בעת הבאת קורבן שתי הלחם שהוא מחיטים והיות והתורה ציוותה לתת מלח שנאמר "על כל קרבנך תקריב מלח". בהחזקת מלח העומר בשעת הברכה אנו אומרים להקב"ה: אנו את מה שמוטל עלינו עושים, סופרים ומביאים את המלח. עשה מה שהבטחתנו לבנות את בית המקדש כדי שנוכל להקריב את שתי הלחם לפניך. עוד: מסורת בידינו אם זורקים לים סוער חתיכת מצה מהאפיקומן או מגביש מלח העומר שספרו עליו ספירה שלמה, ישקוט הים מזעפו¹⁸. עכ"ל שם. וכן בספר "נחלת אבות-מנהגי פסח" "מנהגי יהודי לוב". (עמ' פ"ט אות ס"ט) הביא כנ"ל.

וכן אני זוכר שהיו עושים כן בביהכ"ס לעדת לובים בעיר יפו כשהיינו מתפללים עם מו"ז ע"ה.

תימנים:

להלן תשובת הרב רצאבי שליט"א:

אצלינו בק"ק תימן יע"א אין כלל ועיקר מנהג החזקת מלח בעת ספירת העומר. זה מצוי אך ורק אצל ספרדים, ומובא בהרבה מספריהם, כגון נוהג בחכמה, ומנחת משה. וע"ע דברי שלום מנהגי הרש"ש אות נ"ב, הובא בספר ספירת העומר להר"צ כהן פרק ששי הערה א'.

הזדמן לי לפני כארבעים שנה להיות בביהכ"נ בתל אביב של הרב יששכר דיין (מוצאו מבבל) והרגשתי היתה שלציבור היה חשוב יותר הסגולה של הגנת המלח מעין הרע וכדומה, מאשר מצות ספירת העומר, ועי' רמב"ם

¹⁸ ועיי' בנספחים (אות ד'). מעשה שהיה ושקט הים מזעפו.

הלכות מזוזה פ"ה הל"ד והארכתי על דבריו בס"ד במקו"א, וצריך עיון.
ביקרא דאורייתא, הצב"י יצחק בכמהר"נ רצאבי יצ"ו.

טז. מקור המנהג לספור העומר אף בבוקר:

כתב השו"ע שם ס"ז: "שכח ולא בירך כל הלילה **יספור ביום** בלא ברכה".
ובכה"ח (סופר. שם אות פ). "ועל כן יש נוהגים דבכל יום אחר תפלת
שחרית מגביה החזן קולו לספור מה שספרו בלילה וחוזרים לספור עמו גם
הצבור כדי שאם שכח אחד לספור בלילה תעלה לו זו הספירה ולספור שאר
הימים בברכה".

יז. שיטת מי שאינו אווז בסגולה זו:

בספר אוצר המכתבים לר' יוסף משאש (ח"ג עמ' רלז סימן אלף תתקכ"ה
אות ה) כתב וז"ל: "המנהג לאחיזת מלח בשעת ברכת העומר. בספר בית
הבחירה על ענייני פסח דף צא ע"ב, כתב, שיש בזה סגולה לשמור מעין
הרע יעו"ש. ואין זה אלא סגולות של בעלי דמיון, ושלום".
בילקוט יוסף ("ספיה"ע ושבועות" פרק א' ס"ד) לגאון הגדול בנש"ק
למו"ר מרן הגרע"י זצ"ל זתע"א, כתב: "יש נוהגים על פי הקבלה ליקח
מעט מלח בעת שמברכים וסופרים את העומר, ומהם שלוקחים עמו גם
משיירי האפיקומן. אולם מנהג זה לא נפוץ בכל הקהלות, וגם מרן
אאמו"ר לא נהג בכל זה".

יח. שו"ת בעניין "מלח העומר"-מספרים ות"ח שונים.

דורש ציון-לגרב"צ מוצפי שליט"א:

1. א"מה קורה אם הוא נוגע בקרקע ב"אם המלח היה בתוך הכיס של המכנסיים והמכנסיים היו על הרצפה האם זה נחשב שהוא נגע ברצפה?

תשובה: אין בכך כל פגם או בעיה.

2. מה לעשות עם שקית המלח שבירכתי עליה במשך כל ספירת העומר ב"ה?

תשובה: תשמור אותה והיא מועילה לכל מי שישא אותו עליו ואפילו פירור ומציל מכל מיני מרעין בישין ומסכנות.

3. האם מותר להיכנס לבית הכסא כשהוא בכיס?

תשובה: כן בהחלט הוא משום שמירה וגם שם צריכים שמירה.

4. אדם הנוהג לברך כל יום ספירת העומר עם מלח וחתיכת אפיקומן, האם רשאי בשבת/יום טוב גם להחזיק את זה או שזה בגדר מוקצה?
תשובה: לא מוקצה.

5. דברים שאסור להניחם ע"ג קרקע, מה הדין כשהינם בתוך ילקוט?
תשובה: מותר.

6. האם זה נכון ששקית המלח של ספירת העומר, ברגע שנופלת לקרקע סגולתה מתבטלת?

תשובה: לא מתבטלת כלל חס ושלום.

7. אני מסתובב עם המלח של ספירת העומר בארנק משנה שעברה האם השנה יש לקחת מלח חדש או להמשיך עם המלח משנה שעברה?

תשובה: תמשיך עם אותו מלח, זה יקבל עוצמה כפולה.

8. מי שלוקח מלח בספירת העומר ופעם אחת שכח את המלח בבית-האם עדיף להמתין עם הספירה שעה שעתיים שיהיה המלח בידו או לספור מיד בלי המלח?

תשובה: יברך ויספור מיד, וכשיגיע לביתו יאחז המלח בידו ויחזור על הספירה בלי ברכה.

9. עד עכשיו לא לקחתי מלח לספירת העומר, אם היום אני אקח מלח ואתחיל לברך עליו יש בכך תועלת? והאם כשהמלח הזה נמצא בכיס מותר להכנס איתו לשירותים?

תשובה: אפשר גם היום. ומותר שיהיה בכיס בשירותים?

10. האם את המלח בספירת העומר צריך להחזיק ביד בכל יום בספירה או שאפשר להניחו בבית או בכיס?

תשובה: יש נוהגים להחזיקו כל לילה בספירה.

11. האם המלח של ספירת העומר הוא מוקצה, או שאפשר לקחת אותו בשבת לביהכ"ס ע"מ לברך כשהוא ביד?

תשובה: מותר בהחלט כי הוא ראוי לשימוש.

12. האם את המלח של העומר אפשר לתת מעכשיו לאשה או לאדם בשביל שמירה וכדומה או רק בסיום הספירה?

תשובה: עדיף בסיום הספירה.

13. יש לי את המלח שבירכתי בספירת העומר בשקית של שנה שעברה מה עלי לעשות עם המלח הזה? והאם השנה לעשות על אותו מלח או שקית עם מלח חדש?

תשובה: אפשר לעשות בו שימוש חוזר.

14. מלח בשקית של ספירת העומר הוכנס לשירותים. האם יש בעיה להשתמש/לתבל איתו?

תשובה: ניתן להיכנס עם המלח אם מצוי ב- 2 שקיות. אין בו שום קדושה ומותר להיכנס¹⁹.

15. האם מותר לזרוק ממש המלח מספירת העומר כשהיה חדש מהשנה

¹⁹ מדבריו משמע שאין שום בעיה לתבל איתו.

בע"ה, בלי להעבירו לאחרים.

תשובה: מותר לזרוק מלח ישן של ספירת העומר

16. בספירת העומר האם צריך להגיד כל יום את שלושת מזמורי התהילים כשמחזיקים את המלח ביד?

תשובה: ביום הראשון בלבד.

17. האם אפשר לקחת חלק מהמלח ששמים לסגולה לשמירה בספירת העומר ולשים בתוך בקבוקון או שקיק קטן שיהיה עם המחזיק מפתחות או בתליון?

תשובה: עדיף שיהיה עליך או בכיסך ולא לתליה באוטו.

18. האם המלח שמחזיקים בשעת ספירת העומר צריך גניזה, או שניתן לזרוק אותו?

תשובה: לא זורקים אלא לוקחים אותו לכל מיני מקומות ומצבים, כי הוא מציל מעין הרע וממחלות.

19. המנהג שמוזכר "בבית הבחירה" שמחזיקים מלח בעת שמברכים על ספירת העומר, האם זה בכל יום מימי הספירה או רק ביום הראשון?
תשובה: יש הנוהגים בזה בכל יום. אך עיקר המנהג בלילה ראשונה.

קובץ גליונות מרי"ח נרחוח-תשע"ג. לר' רן יוסף חיים אבוחצירא:

מלוקט משו"ת מילי דחסידותא-מספר "אוסרי לגפן" לר' יהודה שיינפלד לתלמיד המקובל ר' חיים הכהן "החלבן".

1. הסגולה להחזיק מלח בספירת העומר, האם רק ביום הראשון או בכל הימים?

תשובה: למי (ש)כוחו גדול, סגי ביום ראשון דספירת העומר. אבל לרובא דעלמא יש להחזיק כל יום את המלח בשעת הספירה ואם שכח וספר בלי להחזיק יכול להחזיק המלח כשנזכר ויספור אז שנית בלי ברכה (אוסרי לגפן ח"ט שו"ת מילי דחסידותא ח"ב עמ' שיח-שיט אות

(קכג)

2. א"ה ריחמ"א והנה ממה שכתב שאם שכח להחזיק את המלח בשעת הברכה יכול להחזיק את המלח לאחר מכן כשזכר ולספור שוב בלא ברכה והוא תשובה לשאלתך הד'.
3. מי שנשאר לו המלח מספירת העומר של שנה שעברה האם יוסיף עליו גם מלח שהחזיק בידו בספירת העומר דשנה זו?
תשובה: הסגולה של המלח דוקא לאותה שנה שספר עמו העומר ואם לוקח המלח הישן וסופר עמו שנית, עדיף טפי. (אוסרי לגפן חי, שו"ת מילי דחסידותא ח"ג עמ' שי"ד אות קלז).
4. האם המלח שמחזיקים בזמן ספירת העומר צריך להחזיק ביד דוקא או סגי שיהיה בכיסו בזמן הספירה?
תשובה: ברור בלשונו של ר' אברהם חמוי וכנ"ל. אך הוסיף שם בשם עצמו: א"ה ריחמ"א. ומכן תשובה: דווקא לאחוז ביד. ...האם צריך להחזיק את המלח ביד או שיהיה בבגדיו. **ועוד:** יש להוסיף בזה שאין צריך שממשות המלח יהיה בידו אלא מספיק שהשקית שבה נמצא המלח תהיה בידו.
5. המלח של ספירת העומר שמחזיקים אותו בכיס לשמירה, אם מונח בכיס הבגד העליון ואינו לובשו, רק יושב והבגד מקופל על ברכיו כגון בנסיעה, האם גם אז נחשב לשמירה?
תשובה: כן. (אוסרי לגפן ח"ג (א) שו"ת מילי דחסידותא ח"ז עמ' תקמ"ז אות קפט).
6. א"ה ריחמ"א ומכאן תשובה לשאלתך הה' שיש ללכת עם המלח כל הזמן עליו בעת הספירה בגלל שהם ימי דין. ולכן ילך כל הזמן עם המלח עליו או בכיסו. וכמובן בעת הברכה יחזיק את המלח וכמו שנכתב לעיל במקור הסגולה שיאחז בעת הברכה.

נספחים:

א. מתי החלה סגולה זו?

לפי סדר הוצאת המהדורות לאור עולם רואים שהראשון שכתב זאת הוא ר' אברהם חמוי זצ"ל בספרו הקדוש "דבק מא"ח". שספרו הודפס בשנת "מישרים אהבוך" שנת ה'תרל"ב (לפני 149 שנה נכון להיום שנת ה'תשפ"א). כמו"כ ספר בית הבחירה למקובל הנ"ל הודפס לאחר מכן בשנת "והתענגו על" שנת ה'תר"מ. משא"כ ספר "דברי שלום"²⁰ נכתב בשנת ה'תרמ"ג.

ב. מדוע נקרא ספר "דִּבְקָה" מא"ח בשם זה-וראשי התיבות?

נראה שנשען לפאתי הפס': (משלי פרק יח פס' כד) "אִישׁ רָעִים לְהִתְלַעֵץ וְיֵשׁ אֱלֹהִים לְדִבְקָה מֵאֵח". לאפוקי ממאן דאמר לשון דבק. ובהקדמת הספר כתב: "דבק לשון יונק. נפשי תשתוקק... ולקחתם גם את זה מעם פני וקרא'הו השש'ון והשמחה יהיה בגבולנו. זה שמו ניט'ל עליו דבק מא"ח נוטריקון ד'ברי ק'טן מ'מני א'ברהם ח'מוי...". נראה ממ"ש "דבק לשון יונק". נראה שקרא לו ע"ש הפס' "דִּבְקָה לְשׁוֹן יוֹנֵק אֶל חֲכוֹ בְּצִמָּא עוֹלָלִים שְׁאֵלוּ לָחֶם לַרֵּשׁ אֵין לָהֶם" (איכה ד, ד). אך נראה דצ"ל "דִּבְקָה מֵאֵח" כלשון הפס' הנ"ל משום דלשון נופל על לשון וכן עמא דבר, ותל"מ.

ג. מעט מתולדות הרב המחבר ר' אברהם חמוי זיע"א.

חכם אברהם חמוי נולד ביום ט' בכסלו תקצ"ט (1838) בעיר חאלב, שבסוריה.

²⁰ לנכד הרש"ש ר' רפאל אברהם שלום מזרחי זצוק"ל.

בשנת תרכ"ה (1865) הגיע לירושלים, שם למד תורה מפי חכם רחמים ענתבי. מירושלים עבר לתורכיה, שם פגש את החכם חיים פלאג'י. בשנת תר"ל (1870) הדפיס באיזמיר את ספרו הראשון 'האח נפשנו', וביקר באוסטריה, בולגריה, מקדוניה ורומניה. בשנת תרל"ג (1873) עבר לאיטליה, והתגורר בליוורנו שם קיבל הסמכה לשחיטה. בשנת תרל"ו (1876) הגיע לסלוניקי. בשנת תרל"ח (1878) הגיע לגיברלטר, לוב וככל הנראה גם ללבנון. בשנת תרל"ט (1879) יצא למסע נוסף לאלג'יריה, תוניסיה ומרוקו, ומשם המשיך לתימן. בשנת תרמ"א (1881) הגיע להודו. בשנת תרמ"ב (1882) הגיע לפרס, ובשנת תרמ"ה (1884), הגיע לבגדאד.

לאחר מסע נדודים של 22 שנים, בהם ביקר למעלה מ-45 ערים, וכתב 65 חיבורים, חכם אברהם חמוי נפטר בחודש סיון תרמ"ו (1886) בעיר הנמל בושהר בפרס, בודד וערירי. שם גם נמצא מקום מנוחתו.

יום פטירתו אינו ידוע לנו, אנו מציינים אותו ביום ח' בסיוון תרמ"ו (1886).

מתוך 65 חיבורים שכתב, רק 15 ראו אור בדפוס: מחזורי תפילה למועדי ישראל, בתוספת ליקוטי דינים ומנהגים השייכים לכל חג ומועד פרי עטו וביניהם: 'בית הבחירה' לחג הפסח, 'בית ה' לחג השבועות, 'בית אל' לחודש אלול; וספרי קבלה מעשית ובתוכם: 'האח נפשנו', 'דבק מאח', 'זכר עשה', 'לדרש א-להים', ו'אביעה חידות'. ספרו 'גבר ישראל', שעוסק במדע ופילוסופיה, יצא לאור בספרדית בשנת תרמ"ב (1882), ותורגם לעברית ע"י חכם ישראל גבאי. ספרו 'זכר עשה', שנכתב בלדינו, תורגם ע"י חכם יהודה ארדיטי מסלוניקי²¹.

²¹ מתוך מאמרו המלומד של דב הכהן, "שליח לעצמו – קווים לדמותו של ר' אברהם חמוי", פעמים 141 תשע"ה (2015)

ד. דין מוקצה:

יש שהקשו, שלכאורה מאחר והקצה את המלח מאכילה מדעתו בשביל הסגולה, ממילא יהיה כמוקצה מחמת גופו דאסור בטלטול?
ראיתי שענה ע"כ הגרב"צ מוצפי שאינו מוקצה ומותר לטלטלו.

ונראה לומר בס"ד כך: כתב השו"ע (סי' שי ס"ה) "גרוגרות וצמוקים דחזו ולא חזו, דאיכא אינשי דאכלי ליה ואיכא דלא אכלי ליה, אי אזמניה, נפיק ליה מתורת מוקצה; ואי לא, לא. אבל אם אינם ראויים והזמינם, הזמנה לאו מלתא היא". עכ"ל.

כלומר דבכה"ג שהם ראויים לאכילה אלא לא לכל בני האדם כלומר, שלאדם מסויים חזו ליה ואזמניה, אה"נ דלא הוה מוקצה וממילא שרי בטלטול.

ומינה נל"ד. הלוא מי שהניח מלח זה אמנם בשביל הסגולה אך לא הקצה דעתו מזה שלא יאכל מזה (ושמא אדרבה אולי יהיה מי שכן ירצה לשים מזה בתוך האוכל). וממילא איגלאי מילתא למפרע שלא הקצה דעתו ממנו וממילא שרי בטלטול. אא"כ גילה דעתו להדיא שהקצה דעתו ממנו דינו מבואר בשו"ע לעיל שבכה"ג שאינם ראויים והזמינם, לאו מלתא היא.

שע"כ כתב המשנ"ב: ²² "דהרי הם כאבנים ועפר" ²³. כתבו הפוסקים אימתו אמרינן דאתקצאי לבין השמשות דוקא דברים שגמרו בידי שמים כגון גרוגרות דאין נגמרין אלא ע"י חוס החמה ושמא יהיה יום ענן בשבת ואסח דעתיה מנייהו אבל דבר שנגמר בידי אדם כגון תמרים שנתן עליהם מים בע"ש אף דבודאי אינם ראויים בבין השמשות לא התמרים ולא המים דהא לא קלטו טעם התמרים שיהו ראויין לשתייה וגם התמרים לע"ע לא חזיין

²² (ס"ק יט) ד"ה לאו מילתא היא.

²³ היינו מוקצה מחמת גופם. שנתבאר דינם בב"י סי' ש"ח בהקדמה: "הג' כל דבר שאינו כלי ולא מאכל אדם ולא מאכל בהמה כגון **אבנים** ומעות וקנים ועצים וקורות ועפר וחול ומת ובעלי חיים וגרוגרות וצמוקים שהם מונחים במקום שמייבשים אותם וכל כיוצא בדברים אלו דלא חזו וזהו מוקצה מחמת גופו".

אפי"ה לא אסח דעתיה מנייהו על יום השבת שיהא מוקצה מחמת זה דהא בידו להשהותן עד למחר שיקלטו טעם התמרים". עכ"ל.

ממילא בכה"ג שגילה דעתו שלא ישתמש במלח זה כגון שנכנס איתו לבית הכסא ומקפיד לא לאכול ממה שהיה בבית הכסא.

ממילא לפי"ז בכה"ג שיש בתוך שקית זו גם חתיכת אפיקומן שפקיע שמה ושם סגולתה-אף ללא סגולת מלח העומר. ממילא הוי בסיס לדבר האסור והמותר ולכן שרי ושמא לכך היתה כוונתו של הגרב"צ שלשיטתו צריך להניח בשקית זו גם חתיכה מהאפיקומן וכנ"ל.

(ובכ"א לכאורה רק אם הכניס את המלח לשירותים, דווקא אז נומר שאינו ראוי יותר לאכילה²⁴ אך בכה"ג שלא הכניס לשירותים מי יימר לן שאילו ירצה לפתוח ולקחת ממלח זה לסלט וכה"ג, לא יעשה כן. וממילא לא הסיח דעתו ממנו כגרוגרות וצימוקים. וכנ"ל).

אך לאחר החשיבה, כתב השו"ע (סי' ש"ח ס"י): "אין שום אוכל תלוש הראוי לאכילה מוקצה לשבת; דתמרים ושקדים ושאר פירות העומדים לסחורה, מותר לאכול מהם בשבת. ואפי' חטים שזרעם בקרקע ועדיין לא השרישו, וביצים שתחת התרנגולת, מותר לטלטלן. וכן תמרים הלקוטים קודם בישולן וכונסין אותם בסלים והם מתבשלים מאליהן, מותר לאכול מהם קודם בישולן. אבל גרוגרות וצימוקים שמניחים אותם במוקצה לייבשן, אסורין בשבת משום מוקצה, שהן מסריחות קודם שיתייבשו, **דכיון שיודע שיסריחו הסיח דעתו מהם** וכיון דאיכא תרתין; דחינהו בידים, ולא חזו, הוי מוקצה. וכנ"ל. עכ"ל.

וא"כ כאן הלוא המלח ראוי לאכילה כמות שהוא ולא דחהו בידיים והיאך יהיה מוקצה.

²⁴ ואף בכה"ג שנכנס עם המלח לשירותים, אינו ברור שיהיה אסור באכילה. מאחר ובתי הכסא שלנו אינם כבתי הכסא דפרסאי שהיו מטונפים ומזוהמים, אלא נקיים. וכל הלכלוך יורד אל מחוץ לבית הכסא.

עוד כתב השו"ע (סי' שח ס"ד) : "...כתבי הקודש ואוכלין, מותר לטלטלם אפי' שלא לצורך כלל. וכו'". כלומר, באוכלין לא שייך כלל דין מוקצה. וכתב כה"ח (ס"ק מ"ה) : "ואוכלים המוקצים כגון טבל ומחומר וכהא' גוונא אפילו לצורך גופו ומקומו אסור". אך מלח זה למה יאסר בטלטול. מוקצה ביום טוב שני של פסח-שביעי של פסח :

טלטול ביום טוב שביעי של פסח :

אף באופן שהמלח היה בבית הכסא ובעליו מקפיד שלא לאכול ממה שהיה בבית הכסא, דאיכא תרתי לריעותא "דחינהו בידים, ולא חזו"²⁵. אף כאן יהיה שרי בטלטול דהא מה שכתב השו"ע (סי' תצה ס"ד) "מוקצה, אעפ"י שמותר בשבת החמירו בו ביום טוב ואסרוהו". וכתב המשנ"ב²⁶ : "פי', דלעיל בסימן ש"י מתבאר דיש כמה מיני מוקצה המותרין בשבת כמו מוקצה מחמת שעומד לסחורה או בשהכניסו לאוצר ואין דעתו להסתפק ממנו עד אחר זמן או מוקצה מחמת מיאוס ועוד כמה גוונ'. אך כ"ז הקילו דוקא בשבת דחמיר לאינשי ולא חיישינן אם נקל לו לטלטל דבר מוקצה יבוא להקל בשאר איסורי שבת. אבל ביום טוב דקילי ליה שהרי הרבה מלאכות מותרים לו לצורך אוכל נפש ואם נקל לו במוקצה יבוא להקל גם בשאר איסורי יום טוב, ולפיכך אסרו לו חכמים לטלטל ולאכלו". וכו'.

כל זה נפק"מ לכה"ג שהאוכל אינו ראוי למאכל אדם, אך מלח זה ראוי למאכל אדם, אלא שאותו אדם מקפיד שלא לאוכלו, אך לא התבטל ממנו שם אוכל בעבור זה, ולפי"ז אה"נ שרי בטלטול אף ביו"ט. אלא אי תימא למ"ד דאזלינן בתר מי שזה שלו אה"נ לו היה אסור בטלטול.

מסקנת הדברים : אין איסור לטלטל מלח זה, לא בשבתות העומר ואף לא ביו"ט שני של פסח (דאכתי לא איתמחי קמיעא), משום שהוא ראוי לאכילה. אא"כ לא חזי ודחהו בידיים. ואף באופן דלא חזי ודחהו בידיים,

²⁵ שו"ע סי' ש"ח ס"י

²⁶ ס"ק ט"ו.

אם יש עימו חתיכה מהאפיקומן²⁷, שרי לכו"ע בטלטול משום דהוי בסיס לאיסור והיתר. ועכ"ז

ה. מעשה שהיה-סגולת "מלח העומר":

סיפר לי ידידי הר' החברותא ר' א.מ. הכהן הי"ו. מעשה שאירע במשפחתם בשנת תרצ"ג. המשפחה היו בטריפולי. היה זוג שלא נפקדו בזש"ק והיו להם שבע הפלות. אמר להם ראש המשפחה, כדאי שתעלו לארץ ישראל וב"ה משנה מקום משנה מזל יחד עם הזכות של ארץ הקודש, ויה"ר שתזכו להיפקד. מאחר והיו צריכים להגיע באניה בהפלגה ארוכה, אמר להם האבא אתם צריכים שיהיה איתכם ספר תורה, הלוא מה תעשו ללא ס"ת במשך מס' שבועות בלב הים. ונתן להם אחד מספרי התורה שהיה שלו. באמצע ההפלגה, נתקיים בהם אשר קרא אצל יונה הנביא (יונה פרק א פס' ד, ה) "וה' הטיל רוח גדולה אל הים ויהי סער גדול בים והאניה חשבה להשבר. וייראו המלחים... ויטלו את הכלים אשר באניה אל הים להקל מעליהם...". מאחר ולא רק יהודים היו באי האניה אלא אף זרים מאומות העולם, חיפשו מה מכביד כדי להשליך אל הים, ונתנו עיניהם בספר התורה. בני המשפחה ששמו לב אל המתרחש לבוא, לא ידעו את נפשם מה יעשו בעת צרה וצוקה זו. אך ראה השי"ת בעניים של אלה העניים, ומיד עלה רעיון בלב של אחד מהם ונזכר שיש עמו שקית "מלח העומר". והיה כאשר לקחו מחצית הכמות אשר בשקית והטילו אל הים, וישב היום לאיתנו וינח מזעפו. על זאת שבחו אהובים ורוממו לא-ל... ולכל בני"ה היה אור במושבותם.

²⁷ צא נא ראה בשו"ת "אבני דרך" לר' אלחנן פרינץ (ח"ד סי' מ"ו) מה שהאריך מפי ספרים וספרים בטו"ד, בעניין סגולת האפיקומן שהוא קמיע מומחה ופקיע. ואיישר חיליה.

ו. סדר אמירת הפס' ופרקי התהילים והיה"ר²⁸:

תהלים פרק קכב

- (א) שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית ה' נלך :
- (ב) עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלם :
- (ג) ירושלם הבנויה כעיר שחברה לה יחדו :
- (ד) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להדות לשם ה' :
- (ה) כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דויד :
- (ו) שאלו שלום ירושלם ישליו אהביך :
- (ז) יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך :
- (ח) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך :
- (ט) למען בית ה' א-להינו אבקשה טוב לך :

תהלים פרק קלא

- (א) שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות ממני :
- (ב) אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמל עלי אמו כגמל עלי נפשי :
- (ג) יחל ישראל אל מעתה ועד עולם :

תהלים פרק קלג

- (א) שיר המעלות לדוד הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד :
- (ב) כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו :
- (ג) כטל חרמון שירד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם :

²⁸ מספר דבק מא"ח לצדיק המקובל ר' אברהם חמוי זצ"ל (מערכת י אות ט"ז). למקובל חכם סלמאן מוצפי זצוק"ל זתע"א י"ל ראשית את פסוקי התורה ורק לאחר מכן את פסוקי התהילים וכנ"ל.

ויקרא פרק כג

(ט) וידבר ה' אל משה לאמר :

(י) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן :

(יא) והניף את העמר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן :

(יב) ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה לה' :

(יג) ומנחתו שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשה לה' ריח ניחח ונסכה יין רביעת ההין :

(יד) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן א-להיכם חקת עולם לדרתיכם בכל משבתיכם :

(טו) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהיינה :

(טז) עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' :

(יז) ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שנים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה' :

(יח) והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה לה' ומנחתם ונסכיהם אשה ריח ניחח לה' :

(יט) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים :
(כ) והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני ה' על שני כבשים קדש יהיו לה' לכהן :

(כא) וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו חקת עולם בכל מושבתיכם לדרתיכם :

(כב) ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני א-להיכם :

יהי רצון מלפניך ה' א-להינו וא-להי אבותינו, בזכות ספירת העומר אשר צויתנו בתורתך, ובזכות שמותיך הקדושים והטהורים היוצאים מהמזמורים האלו מר"ת וס"ת, ובזכות אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, שיהיה זה המלח לי לשמי פב"פ [או לשם מי שירצה] ולכל מי שישא המלח הזה עליו יהיה לו למגן וצנה ומכל דבר וממגפה ומעין הרע ומכל דבר רע. אמן כן יהי רצון.

מה נאמר לפניך יושב מרום,
 יהא רעוא מן קדם עתיקא קדישא
 שתבנה לנו בית מקדשינו ותפארתינו השתא בעגלא
 ללא צער ומחלה, בלי צרה ועקתא. ותפדינו מכל צרותינו
 ותאמר די למכותינו וגאלנו גאולת עולמים
 ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים ונזכה ונקריב עולות
 ושלמים, אכיי"ר.

